

Uudenmaan ELY-keskus

Helsingin sk	6 kk	Loviisan sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+	Työttömyys	+

Raaseporin sk	6 kk	Porvoon sk	6 kk
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+
Työttömyys	+	Työttömyys	+

Uudellamaalla asui vuoden 2017 lopussa 1 657 644 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 19 351 henkilöllä. Vuoden 2017 lopussa työttömiä työnhakijoita oli 80 754 ja työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta 9,6 %.

Uudenmaan ELY-keskus	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Uusimaa on pääkaupunkiseutuna sekä yrityselämän ja valtionhallinnon keskittymänä aluetaloudellisesti erinomaisessa asemassa. Uudenmaan elinkeinoelämä on monipuolista ja alueen keskimääräinen koulutustaso on korkea. Euroopan komission alueellisen kilpailukyvyyn indeksin mukaan Uudenmaan vahvuuksia ovat eurooppalaisesakin mittakaavassa väestön hyvinvointi, korkeakoulutettujen määrä ja korkeakoulutuksen taso, teknologian ja nopeiden datayhteyksien saatavuus ja nopea käyttöönotto sekä alueen elinkeinorakenteen, koulutuksen ja työvoiman innovaatiotaso. Suomen mittakaavassa Uudenmaan vahvuutena ovat elinkeinorakenteen monipuolisuus ja osaamisintensiivisten palveluiden verrattain suuri osuus. Uudenmaan bruttokansantuote per asukas on noin kolmanneksen koko maan lukemaa korkeampi.

Uudenmaan lähitulevaisuuden kehitys vaikuttaa erittäin lupaavalta. Uudenmaan talous lähti voimakkaaseen kasvuun vuoden 2016 puolivälistä alkaen esimerkiksi toimialojen kokonaisliikevaihdon perusteella, jonka jälkeen kasvu on ollut ripeää ja jatkuvaa. Kaikkien toimialojen kausi- ja satunnaisesta vaihtelusta puhdistettua trendisarjaa tarkasteltaessa liikevaihto oli vuoden 2017 kolmannella vuosineljänneksellä kasvanut 7,5 % edellisvuoden samaan ajanjaksoon verrattuna ja 10,6 % vuoteen 2015 verrattuna.

Myös työllisten määrä on Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan lisääntynyt, joskin liikevaihtoa hieman maltillisemmalla vauhdilla. Uudellamaalla oli työllisiä vuoden 2017 neljännellä vuosineljänneksellä 811 500 henkilöä, eli 3,4 % enemmän edellisen vuoden samaan ajanjaksoon verrattuna. Työllisten määrän kasvu vaikuttaa kiihtyneen vuoden loppua kohden, mikä on positiivinen merkki tulevan kehityksen kannalta.

Uudenmaan lähitulevaisuuden haasteet liittyvätkin sen varmistamiseen, että tapahtunut myönteinen kehitys jatkuu myös tulevaisuudessa, sekä siihen, että vallitsevaa hyvää suhdannetta päästäisiin hyödyntämään täysimääräisesti. Haasteista huolimatta näköpiirissä ei ole syytä, miksi talouden ja työllisyyden kasvu Uudellamaalla ei jatkuisi myös vuonna 2018. Ongelmien ratkominen vaikuttaa kuitenkin siihen, kuinka suurta kasvua Uudellamaalla nähdään jatkossa. Muun muassa teknologiateollisuudessa ja rakentamisessa tuotantokapasiteetti on monella yrityksellä jo lähes täyskäytössä, jolloin merkittävä lisäkasvu edellyttäisi investointien tekemistä. Vaikka esimerkiksi teknologiateollisuudessa Uudenmaan yritysten tilauskannassa tapahtui selvä tasonnosto ylöspäin vuoden alussa, ei kehitys ole realisoitunut vielä toivotulla tavalla uusiksi investoinneiksi. Tämä voi heikentää kasvua varsinkin lähikuukausien aikana, sillä uusien investointien realisoituminen liikevaihtona ja rekrytointina kestää aikansa.

Osaavan työvoiman saatavuus muodostaa toisen selvän haasteen. Työvoimasta ilmoitetaan olevan pulaa korkeasti koulutettujen lisäksi myös suorittavassa portaan työntekijöiden osalta. Tilastokeskuksen toteuttaman työnantajahaastattelun mukaan rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus on noussut Uudellamaalla vuoden 2017 aikana, ja vuoden lopulla yhteensä 43 % Uudenmaan toimipaikoista ilmoitti kokeneensa rekrytointiongelmia edeltävän 12 kuukauden aikana.

Yleisemmällä tasolla Uudenmaan heikkoudet ovat Euroopan komission alueellisen kilpailukyvyyn indeksin mukaan yhtenevät muun Suomen kanssa. Työmarkkinoiden toimivuus ja tehokkuus on eurooppalaista keskiarvoa heikompaa Suomessa ja Uudellamaalla. Suomen väestönmäärästä johtuen potentiaalisen markkina-alueen koko on eurooppalaisella mitta-asteikolla myös pieni. Sote- ja maakuntauudistukset sekä pääkaupunkiseudun erillisratkaisu asettavat haasteita ja luovat epävarmuutta esimerkiksi määrärahojen kohdentumisen ja ympäryskuntien roolin suhteen.

Työpaikkojen toimialarakenne on Uudellamaalla alueellisesti eriytynyt. Pääkaupunkiseutu on monien suurkaupunkien tapaan vahvasti erikoistunut etenkin informaatio- ja viestintäalaan, hallinnon tukipalveluihin sekä vähittäis- ja tukkukauppaan. Itäinen ja läntien Uusimaa ovat sen sijaan vahvoja teollisuusalueita. Itä-Uusimaa on öljynjalostuksen myötä Suomen kemianteollisuuden keskittymä. Läntisen Uudenmaan vahvuuksia ovat kemianteollisuus, logistiikka ja lisääntyvässä määrin myös matkailu. Kone- ja metalliteollisuus, logistiikka sekä tukkukauppa sekä rakentaminen ovat merkittäviä toimialoja KUUMA-seudulla (Hyvinkää, Järvenpää, Kirkkonummi, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Sipoo, Tuusula ja Vihti). Maa- ja metsätalous on keskittynyt Itäiselle ja läntiselle Uudellemaalle, joskin elinkeinon aluetaloudellinen merkitys on näilläkin alueilla laskussa. Mikro- ja pk-yritysten merkitys elinkeinoelämässä ja työllistäjinä korostuu erityisesti kehyskunnissa.

Uudellamaalla on kansallisesti vertailtuna suuri potentiaali yritysten sijoittumisessa alueelle, sillä yritysten arvostamista seikoista liikenneyhteydet, markkinoiden läheisyys ja kasvukeskukset ovat tekijöitä, joissa yritysten vaatimuksiin pystytään vastaamaan jo nyt suurelta osin. Alueella on lukuisia yrityskeskittymiä, joissa synergiaedut ovat kansainväliselläkin mitta-asteikolla korkealla tasolla. Merkittävimmät kasvualat tulevat Uudellamaalla tulevaisuudessa todennäköisesti olemaan liike-elämän palvelut, matkailu- ja ravintola-ala, rakentaminen, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut sekä terveysteknologia. Business Finlandin mukaan Suomeen tehdyt ulkomaiset sijoitukset jatkavat kasvuaan, mikä on positiivista erityisesti Uudellemaalle. Konsulttiyhtiö EY:n Nordic Attractiveness –raportin mukaan vuonna 2016 Suomeen tehdyistä suorista investoinneista kaksi kolmasosaa kohdistui Uudenmaan alueelle.

Yksi Uudenmaan keskeisistä vahvuuksista on väestön suuri määrä ja väestönkasvu. Helsingin seutu on yksi Euroopan nopeimmin kasvavista kaupunkiseuduista, ja jo nyt

joka kolmannes suomalainen on uusmaalainen. Maakunnan väestönkasvu on pysynyt jo vuosikaudet hieman yli prosentin vuositahdissa, ja alueen väkiluku on kasvanut 25 vuodessa noin 380 000 asukkaalla. On varsin todennäköistä, että jatkossakin maan sisäinen muuttoliike, ulkomaiset suorat rekrytoinnit sekä maahanmuutto kohdentuvat voimakkaasti juuri Uudellemaalle. Väestöennusteen mukaan Uudenmaan väestömäärä tulee ylittämään 1 700 000 ihmisen rajapyykin vuonna 2021, 1 800 000 ihmisen rajan vuonna 2028 ja 1 900 000 ihmisen rajan vuonna 2039. Alueella asuvan väestön ikärakenne on varsin suotuista verrattuna muuhun Suomeen: väestö vanhenee Uudellamaalla, mutta huomattavasti hitaammin kuin muualla Suomessa.

Uudenmaan väestönkasvu on keskittynyt pitkälti Helsingin seutukuntaan, ja seutukunnan sisällä erityisesti pääkaupunkiseudulle. Noin 70 prosenttia maakunnan väestöstä asuu jo nyt pääkaupunkiseudulla, ja väestöennusteen mukaisen väkiluvun kasvun oletetaan suuntautuvan jatkossakin lähes yksinomaan Helsingin seutukunnan alueelle. Haasteena väestönlisäyksessä, ja sitä kautta työvoiman saatavuuden parantamisessa, on jo pidempään ollut uusien asuntojen rakentaminen ja erityisesti asumisen kalleus pääkaupunkiseudulla verrattuna muuhun Suomeen. Asuntorakentamisen kasvun myötä asuntopulaan on tartuttu, mutta ongelmaa ei ole missään nimessä ratkaistu tulevan kasvun osalta. Väestönlisäyksestä merkittävä osa on ulkomaalaista, sillä esimerkiksi vuonna 2016 Uudenmaan uusista asukkaista yli kolme neljänestä oli vieraskielisiä. Maahanmuuttajien työllisyysasteen merkittävä nostaminen nykyisestä tulee olemaan jatkossa tärkeä tekijä työllisyyden ja talouden kehityksessä.

Kansallisesti vertailtuna Uudenmaan liikenneyhteydet ovat korkealla tasolla, joskin on huomioitava myös alueelliset erot Uudenmaan sisällä. Keskeisellä sijainnilla oleva Helsinki-Vantaan lentoasema palvelee aluetta kattavasti ja alueen satamista on keskimäärin hyvät yhteydet valtakunnalliseen tie- ja raideverkkoon. Liikenneinvestoinneista Länsimetron valmistuminen loppuvuonna oli merkittävä tekijä joukkoliikenteessä, ja tulevaisuudessa Raide-Jokeri ja Länsimetron jatke tuovat yhä suuremman alueen raiteliikenteen pariin. Pääradan parantaminen välillä Pasila-Riihimäki parantaa rataosan välitys- ja häiriösietokykyä. Toisaalta, ympäryskuntien joukkoliikenneyhteydet ovat lähiaikoina heikentyneet erityisesti ympäryskuntien sisäisten ja keskinäisten joukkoliikenneyhteyksien osalta. Kehityksellä on ollut negatiivisia vaikutuksia alueiden yleiseen elinvoimaisuuteen ja muun muassa työvoiman saatavuuteen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Vuonna 2017 liikevaihdon kasvu oli voimakasta kaikilla päätoimialoilla (teollisuus, rakentaminen, tukku- ja vähittäiskauppa sekä muut palvelut), joissa kaikissa kausi- ja satunnaisesta vaihtelusta puhdistettu liikevaihdon trendisarja kasvoi vuodentakaisesta yli 5 prosentin vauhtia vuoden jokaisella vuosineljänneksellä. Voimakkainta kehitys oli

teollisuudessa ja rakentamisessa, joissa suurin kasvu ajoittui alkuvuoteen, vauhdin taantuu vuoden loppua kohti. Palvelualoilla liikevaihdon kasvu on jatkunut tasaisena vuodesta 2010 alkaen ja kasvua on nähty etenkin liike-elämän palveluissa, rahoituksessa, matkailu- ja ravintolapalveluissa sekä kotitalouksien palveluissa. Myös Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) tammikuussa 2018 julkaisemassa suhdannebarometrissä sekä teollisuuden ja rakentamisen että palvelualan yritysten näkemykset suhdannetilanteestaan olivat selvästi normaalitasoa parempia. Barometrin mukaan yritykset arvioivat tuotantonsa ja myyntinsä määriä yleisesti edellistä vuotta suurempina.

Yritykset uskovat kasvun jatkuvan myös tulevaisuudessa. Kevään 2018 Pk-yritysbarometrissä 48 % Uudenmaan yrityksistä arvioi yrityksensä suhdannenäkymän parantuvan seuraavan vuoden aikana ja vain 7 % yrityksistä uskoi suhdannenäkymän huonontuvan. Yritysten näkemykset ovat hyvin samankaltaiset kuin syksyn 2017 barometrissä. Hieman yli puolet yrityksistä arvioi yrityksensä liikevaihdon ja tilauskannan olevan suurempi seuraavan vuoden kuluttua, ja 44 % arvioi yrityksensä kannattavuuden parantuvan seuraavan vuoden aikana, huolimatta siitä, että materiaalien hintojen ja palkkakustannuksien henkilöä kohden oletetaan myös nousevan. EK:n suhdannebarometrin mukaan yritysten suhdannenäkymät ovat edelleen positiiviset, vaikka erityisesti teollisuuden ja rakentamisen yritysten osalta yritysten luottamus tulevaisuuden näkymiinsä on edellistä vuotta varovaisempaa. Barometrin mukaan tuotantokapeikkoja aiheuttavat tällä hetkellä eniten ammattityövoiman puute ja riittämätön kysyntä yritysten tarjoamista palveluista ja tuotteista.

Huomionarvoista on, että vaikka yritysten tilanne sekä suhdannenäkymät ovat parantuneet selvästi viimeisen kahden vuoden aikana, yritysten arviot tulevaisuuden investoinneistaan eivät ole juuri nousseet. Pk-yritysbarometrissä 25 % yrityksistä arvioi investointiensä arvon olevan suurempi seuraavan vuoden kuluttua. Osuus on noussut vain muutamalla prosenttiyksiköllä kahden vuoden takaisesta barometrissä. Kasvuhaakuisten yritysten osuus Uudellamaalla on noussut hieman syksyn 2017 barometrissä, kun 50 prosenttia pk-yrityksistä ilmoittaa olevansa joko voimakkaasti kasvuhakuisia tai pyrkivänsä kasvamaan mahdollisuuksien mukaan. Syksyllä osuus oli 41 %. Yritykset näyttävät hakevan kasvua muuta kautta kuin suorilla investoinneilla, mutta tulevan talouskasvun kannalta olisi tärkeää, että yritykset pystyisivät myös investoimaan toimintaansa nykyistä enemmän.

Uudenmaan tutkimus- ja kehittämistoiminnan (t&k) menot ovat kansainvälisesti tarkasteltuna korkealla tasolla, mutta viime vuosien huolestuttava trendi on kuitenkin ollut t&k-menojen lasku. Vuonna 2016 Uudenmaan t&k-menot olivat 2 897 miljoonaa euroa, 27 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2015 ja 205 miljoonaa euroa vähemmän kuin 2011, jolloin t&k-panostukset olivat suurimmillaan. Eurostatin tilastojen mukaan vuonna 2015 Uudenmaan alueen t&k-menot asukasta kohden olivat EU:n

276:sta alueesta 17. korkeimmat. Uudenmaan sijoitus on laskenut tasaisesti 2010-luvulla, ja vielä vuonna 2011 Uudenmaan t&k-menot asukasta kohden olivat Euroopan alueista yhdeksänneksi suurimmat. Elinkeinorakenteen uudistumisen sekä kilpailukyvyn ylläpitämisen ja parantamisen kannalta on huolestuttavaa, että Uudenmaan keskeisistä verokkialueista esimerkiksi Tukholman, Oslon ja Kööpenhaminan alueilla t&k-menot ovat joko nousseet tai vähintään pysyneet aiemmalla tasollaan, samalla kun kehitys Uudellamaalla on ollut negatiivista.

Tulevan kehityksen kannalta t&k-panostuksien lisääminen on tärkeää, ja yritysten toimintaa ja niiden toimintaympäristöä tulisi kehittää tutkimuksen ja kehittämiseen kannustavaksi. Käännös on mahdollisesti jo tapahtunut, sillä yritykset ovat näyttäneet lisäävän panostuksiaan t&k-toimintaan viime vuonna, ja trendin uskotaan jatkuvan kuluvana vuonna. Viimeisen vuoden aikana pääkaupunkiseudulle on perustettu myös uusia innovaatio- ja tutkimuskeskuksia. Myös valtion tutkimus- ja kehittämistoimintaan kohdistuvat määrärahat kasvavat vuonna 2018, jolla on vaikutusta myös Uudellamaalla, sillä 64 prosenttia julkisen sektorin ja 40 prosenttia korkeakoulujen t&k-toiminnasta kohdistuu Uudellemaalle.

Vuonna 2016 Uudenmaan yrityskanta oli noin 125 000, mikä vastaa kolmasosaa koko maan yrityskannasta. Noin puolet Suomen kaikista kasvuyrityksistä sijaitsi vuonna 2015 Uudellamaalla. Uudenmaan yrityskanta on noussut tasaisesti viimeiset vuodet ja aloittaneiden yritysten lukumäärä lisääntyi Uudellamaalla edelleen vuoden 2017 aikana. Uudenmaan yritysneuvojen mukaan yritysneuvonnassa asioivien aloittavien yritysten yritysajat ja liiketoimintasuunnitelmat ovat olleet aiempia vuosia kehittyneempiä ja yritysten onnistumismahdollisuuksia arvioidaan siten paremmiksi kuin aiempina vuosina. Muutos voi kertoa parantuneista mahdollisuuksista työllistyä palkansaajana, kun itsensä työllistäminen ei ole enää välttämätöntä.. Aloittavien yritysten tuki monipuolistui vuoden alusta, kun yritystoiminnan aloittaminen mahdollistettiin työttömyys-etuudella neljän kuukauden ajaksi. Tukea saaneiden aloittavien yritysten lukumäärä onkin kasvanut alkuvuonna, sillä starttirahapäätöksen lukumäärä ei ole laskenut.

Uudenmaan merkittävimmät teollisuudenalat ovat kone- ja metalliteollisuus, elektroniikka- ja sähköteollisuus sekä kemianteollisuus. Helsingissä toimii lisäksi merkittävä terveysteknologian keskittymä. Teollisuudessa liikevaihto laski useamman vuoden ajan ennen vuoden 2016 toisesta vuosineljänneksestä lähtien alkanutta nousua. Viime vuoden alkupuolella teollisuuden liikevaihdossa nähtiin kaksinumeroisia kasvulukuja, mutta vauhti tasaantui hieman loppuvuodesta, ja vuoden kolmannella vuosineljänneksellä kasvua oli hieman yli 5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Huolimatta edellisen kahden vuoden kehityksestä, on teollisuuden kausi- ja suhdannetasoitettu liikevaihto edelleen yli 17 % alemmalla tasolla kuin huippuvuonna 2008. Kun samaan aikaan EK:n tammikuun 2018 suhdannebarometriin vastanneista Uudenmaan teollisuuden ja rakentamisen yrityksistä 85 prosenttia ilmoitti tuotantokapasiteettinsa

olevan kokonaan käytössä, on todennäköistä, että kokonaistuotantokapasiteetti Uudellamaalla on vähentynyt.

Teknolohiateollisuuden merkitys Uudenmaan elinkeinoelämässä on erittäin merkittävä, sillä alan osuus alueen koko viennistä on noin puolet ja tutkimus- ja kehittämistoimien investoinneista noin kaksi kolmasosaa. Teknolohiateollisuus ry:n mukaan Uudenmaan yritysten tilauskannat ovat kehittyneet suotuisasti, joskin suurin kasvu nähtiin jo viime vuoden alussa, eikä tilauksien määrä ole lisääntynyt enää samassa määrin sen jälkeen. Tulevan kasvun osalta merkittäviä tekijöitä ovat jo edellä mainitut työvoiman saanti sekä tuotantokapasiteetin lisääminen. Potentiaali jopa merkittävään lisäkasvuun on olemassa, mutta sen toteutuminen on epävarmaa ja kuluvan vuoden kehityksen ennakoiminen on vaikeaa. Kemianteollisuudessa ei tapahtunut taantuman aikana muilla teollisuudenaloilla nähtyä laskua, ja alalla on tehty jo viime vuosien aikana investointeja Uudellamaalla. Merkittäviä lisäinvestointeja on tällä hetkellä käynnissä esimerkiksi Kilpilahden alueella ja Hangossa. Poikkeuksen yleiselle trendille tekevät myös suunnittelu- ja konsultointiala sekä tietotekniikka-alat, joilla jo useamman vuoden jatkuneen kasvun oletetaan jatkuvan vakaana.

Rakentaminen on kasvanut viimeiset vuoden enemmän kuin mikään muu toimiala ja alan liikevaihdon kausi- ja suhdannetasoitettu suhdanneluku on selvästi korkeimmalla tasollaan koskaan. Uudenmaan kehityskuva on edelleen hyvin myönteinen koko Uudellamaalla, ja vaikka merkittävää lisäkasvua ei liene enää odotettavissa, pysyy rakentamisen suhdanne korkealla tasolla. Asuntorakentaminen ylitti ennusteet myös vuonna 2017, ja alan tietojen mukaan talonrakentamisen kapasiteetti on pääkaupunkiseudulla lähes kokonaan käytössä. Pääkaupunkiseudulla tapahtuva rakentaminen on vaikuttanut myös kehyskuntiin voimakkaasti, sillä se on vetänyt muualta Uudelta- maalta sekä yrityksiä että työntekijöitä Helsingin seudulle. Tällä hetkellä käynnissä olevista suurimmista hankkeista ainakin Tripla-keskus, Länsimetron jatke, lentoaseman laajennus, Olympiastadionin peruskorjaus ja Meilahden sairaala-alueen rakennushankkeet jatkuvat vähintään vuodelle 2019 asti.

HSY:n tietojen mukaan pääkaupunkiseudun kaavavarantoluvut ovat kasvaneet edelleen. Pidemmällä tähtäimellä Helsingin yleiskaavan ja erityisesti kaupunkibulevardien toteuttamiseen liittyvät ongelmat voivat kuitenkin muodostua ongelmaksi, varsinkin jos ne todetaan laittomiksi myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Korjausrakentamisesta on muodostunut erityisesti ympäryskunnissa yhä merkittävämpää, ja kysynnän oletetaan kasvavan jatkossa entisestään. Tulevaisuudessa kasvava ala on myös kasvukeskuksissa tapahtuva purkava lisärakentaminen.

Yksityisten palvelualojen yritysten liikevaihto on noussut yhtäjaksoisesti vuodesta 2010 alkaen, ja alalla odotetaan kasvun jatkuvan nopeana myös kuluvana vuonna. Kasvun esteenä palvelualoilla on nostettu erityisesti työvoiman saatavuus, ja alan

kommenttien mukaan työllisten lukumäärän lisääntyminen Uudellamaalla ei ole kiinni kysynnästä vaan työvoiman saatavuudesta. Suurimmat kasvuodotukset palveluiden alatoimialoista on liike-elämän palveluissa, jota vauhdittaa yleinen talouskasvu, sekä henkilöstöpalveluissa ja henkilöstövuokrauksessa, jonka merkitys korostuu työvoiman kysynnän kasvun myötä. Tietojenkäsittelypalveluissa ohjelmistopuolen nousu on jatkunut vahvana peliteollisuuden vetämänä.

Logistiikka-alalla tavaraliikenteen määrä on lisääntynyt erityisesti satamissa, ja esimerkiksi Helsingin sataman ulkomainen tavaraliikenne kasvoi viime vuonna 14 % edellisestä vuodesta. Hangon sataman tavaraliikenteen määrä nousi uuteen ennätysteenssä kolmantena vuotena peräkkäin. Maaliikenteessä Keski-Uudellamaalla oleva logistiikkakeskittymä laajentuu tulevaisuudessa entisestään nyt rakenteilla ja suunnitteilla olevien logistiikkakeskusten myötä. Lidlin Järvenpään rakentama uusi keskusvarasto valmistuu loppuvuonna 2018 ja jo osittain jo käyttöön otettu S-ryhmän logistiikkakeskus Sipoon Bastukärrissä on täydessä käytössä myös loppuvuonna 2018. Pakettikuljetusten määrät ovat olleet kasvussa, osittain verkkokaupan kasvun myötä. Ympäryskunnissa linja-autoyhteyksien heikentyminen on vaikuttanut heikentävästi myös posti- ja pakettikuljetusten toimituksiin.

Tulevaisuudessa kasvua on odotettavissa lisäksi viihde- ja virkistyspalveluissa sekä muissa palveluissa, joissa erityisesti kotitalouksien ja yksityisten kuluttajien ostamat palvelut lisääntyvät. Trendiä vahvistavat valmistuvat kauppakeskukset, joissa merkittävä osa tilasta on palveluyritysten käytössä. Viime vuosina erityisesti liikuntapalveluiden kysyntä on noussut. Sosiaali- ja terveystalouksien osalta viimeisten vuosien aikana tapahtuneet yritysostot ja yrityskentän uudelleenjärjestymisen jatkunevat joka tapauksessa tänäkin vuonna. Sosiaali- ja terveystalouksien merkitys ja suhteellinen osuus tuotannosta tulee jatkossa lisääntymään erityisesti ympäryskunnissa väestörakenteen muuttuessa. Rahoitus- ja vakuutuslalla Nordean pääkonttorin siirron välittömät ja välilliset vaikutukset ovat vielä epäselviä.

Matkailualan toimijoilla on selvästi vahvat odotukset matkailualan kasvulle sekä tämän että seuraavien vuosien osalta. Pääkaupunkiseudulla on käynnissä tai suunnitteilla yhteensä noin 15 hotellin rakentaminen tai laajentaminen, ja lisäksi Finnair ja Finavia investoivat jatkuvasti kasvua varten. Vuosi 2017 oli Uudellamaalla ennätysvuosi yöpymisten suhteen. Tilastokeskuksen ennakkotietojen mukaan Uudellamaalla oli viime vuonna 6 078 000 yöpymistä majoitusliikkeissä, joka merkitsi 10,3 % nousua edellisvuodesta. Viime vuosien aikana ulkomaalaisten yöpymiset ovat kasvaneet jatkuvasti kotimaisia yöpymisiä enemmän, ja ulkomaisten yöpymisten määrä oli viime vuonna enää 10 prosenttia kotimaisia yöpymisiä pienempi. Ulkomaisista yöpymisistä 44 prosenttia kirjattiin Uudellamaalla, ja erityisesti Venäjän ja Kiinan kansalaisten yöpymisten oletetaan kasvavan jatkossakin, muun muassa Alipay-maksamismahdollisuuksien lisääntyessä.

Toukokuussa 2017 julkaistun työ- ja elinkeinoministeriön Alueellinen matkailutilinpito -raportin mukaan matkailun osuus Uudenmaan BKT:sta on 2,7 %. Matkailu on kasvatanut merkitystään viimeisten vuosien aikana merkittävästi ja sen ennustetaan kasvavan myös tulevaisuudessa, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Helsingin satama nousi viime vuonna Euroopan suurimmaksi matkustajasatamaksi, kun sataman kautta kulki yli 12 miljoonaa matkustajaa. Matkustajamäärien odotetaan yhä kasvavan tänä vuonna. Kongressivieraiden merkitys alalla on merkittävä, sillä keskimääräinen kongressivieras jättää Suomeen noin viisi kertaa tavanomainen turistia enemmän rahaa. Kongressivieraiden määrä oli vuonna 2017 Helsingissä toisena vuotena peräkkäin historian suurin. Helsinki on jo nyt esimerkiksi Tukholmaa ja Kööpenhaminaa suurempi kongressikaupunki, ja merkittävästi kasvava hotellikapasiteetti auttaa jatkossa kilpailemaan yhä paremmin suurista kansainvälisistä kongresseista.

Kaupan alan murros eli kansainvälisen ja kotimaisen kilpailun, toimintojen tehostamisen, automatisaation ja digitalisaation mukanaan tuomat muutokset vaikuttavat tällä hetkellä merkittävästi sekä yritysten toimintaedellytyksiin että alan työllisyyteen. Huolimatta talouden positiivisesta suhdanteesta, Kaupan liitto ennustaa vuosille 2018 ja 2019 sekä vähittäis- että tukkukaupassa vain maltillista liikevaihdon kasvua, eikä alan kokonaistyöllisyyden oleteta nousevan. Kaupan alan yritysten kannattavuus Uudellamaalla on kuitenkin yleisesti parantunut viimeisen vuoden aikana. Teollisuuden ja rakentamisen kasvu Uudellamaalla on lisännyt kysyntää erityisesti teknisessä kaupassa.

Uudenmaan kokonaispalkkasumma, eli työntekijöille maksettujen bruttopalkkojen summa, on kasvanut viime vuosina. Kuluttajien luottamusindikaattori on korkeimmalla tasollaan ikinä, joka tukee myös kaupan alan myönteistä kehitystä. Yhä suurempi osuus ostoksista suuntautuu kuitenkin verkkokauppaan. Yleisenä trendinä on kauppa-keskusten pärjääminen keskusta-alueen tavarataloja paremmin, ja pääkaupunkiseudulla onkin suunnitteilla vielä lisää kauppakeskusrakentamista. Kaupan alalla on tapahtumassa siirtymä perinteisemmistä kauppakeskuksista kohti uudenlaisia suurkeskittyymiä, joihin tullaan hakemaan elämyksiä ostoksien lisäksi, tai jopa niiden sijaan. Uusia ostoskeskuksia on suunniteltu myös kaupunkikeskukseksi, joissa sijaitsee yksityisten toimijoiden lisäksi myös julkisia palveluita. Omaan hyvinvointiin panostaminen on pitkän ajan trendi, mikä tuo palvelutuotannon lisäksi kasvua mahdollisesti myös kaupan alalla.

Uudellamaalla on käynnissä tai suunnitteilla useita alueellisesti ja kansallisesti merkittäviä investointeja. Kuluvan vuoden syksyllä valmistuva REDI ja 2019 syksyllä valmistuva Tripla ovat molemmat noin miljardin euron hankkeita. Lisäksi uuden Kivistön kauppakeskuksen ensimmäisen vaiheen rakentamisen on tarkoitus käynnistyä tänä vuonna, jolloin kauppakeskus valmistuisi vuonna 2020. Keskustakirjasto Oodi valmis-

tuu Helsinkiin joulukuussa 2018, mutta Olympiastadionin remontti jatkuu ainakin vuodelle 2019 asti. Länsimetron rakentaminen jatkuu vielä vuosia ensimmäisen vaiheen valmistumisesta huolimatta, kun 1,2 miljardia euroa maksavan jatkeen arvioidaan valmistuvan vuonna 2023. Helsinki-Vantaan lentoasemalla on käynnissä aseman historian mittavin, 900 miljoonan euron laajennushanke, joka valmistunee kokonaan vuonna 2020. Teollisuuden investoinneista Porvoon Kilpilahden 400 miljoonan euron uuden voimalaitoksen arvioidaan käynnistyvän tänä vuonna. Uudellamaalla on lisäksi käynnissä useita useamman kymmenen miljoonan euron investointeja. Tänä vuonna investoinneista valmistuvat muun muassa Fermionin lääkeainetehdas Hangossa, Recticelin vaahtomuovitehdas Mäntsälässä, Lujabetonin elementtitehdas ja Lidlin logistiikkakeskus Järvenpäässä, S-ryhmän logistiikkakeskus Sipoossa ja Postin logistiikkakeskus Vantaalla. Investoinnit tulevat lisäävät työvoiman kysyntää alueillaan. Merkittävimmistä terveydenhuollon investoinneista tänä vuonna valmistuu uusi lastensairaala ja Hyvinkään Sairaalanmäen uudisrakennus, kun taas 230 miljoonan Siltasairaalan rakentaminen on vasta alkanut vuoden alussa.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan Uudellamaalla oli vuoden 2017 viimeisellä vuosineljänneksellä yhteensä 795 700 työllistä 15–64-vuotiaista henkilöä, joka on 3,4 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Työllisten lukumäärä on lisääntynyt Uudellamaalla yhtäjaksoisesti vuoden 2015 syksystä lähtien. Uudenmaan 15–64-vuotiaiden työllisyysasteen vuosikeskiarvo oli viime vuonna 72,9 prosenttia, joka on Manner-Suomen alueista toiseksi suurin. Taloudellisen kasvun ja työvoiman kysynnän jatkumisen myötä työllisyyden voidaan olettaa nousevan myös lähitulevaisuudessa. Kevään 2018 Pk-yritysbarometrissä 28 % yrityksistä arvioi yrityksen henkilökunnan määrän olevan vuoden kuluttua suurempi kuin nykyisin, 66 % yrityksistä arvioi määrän olevan yhtä suuri ja vain 6 % arvioi määrän olevan pienempi kuin nykyisin. Barometrin mukaan joka neljännessä yrityksessä työntekijämäärä on noussut vuoden aikana, ja vain joka kymmenennessä työntekijämäärä on laskenut.

Toimialoista alueen suurin työllistäjä on ylivoimaisesti palveluala, joka työllisti 64,5 % alueen työllisistä. Tukku- ja vähittäiskauppa on toiseksi suurin työllistäjä 12,8 prosentin osuudella. Teollisuus työllistää 9,8 % Uudenmaan työllisistä ja rakentaminen 7 %. Julkishallinnossa työskenteli 5 % ja maa-, metsä- ja kalataloudessa sekä kaivostuominnassa 0,7 % alueen työllisistä. Uudellamaalla trendinä on ollut jo pidempään työpaikkojen ja työntekijöiden vähittäinen siirtyminen teollisuudesta ja kaupan alalta varsinkin palvelualoille, mutta myös rakentamiseen. Ei ole syytä olettaa trendin muuttuvan lähitulevaisuudessa, vaikka teollisuus onkin lisännyt rekrytointejaan viimeisen vuoden aikana.

Työ- ja elinkeinotoimistoon ilmoitettujen uusien avoimien työpaikkojen lukumäärä on noussut Uudellamaalla voimakkaasti kolmena edellisenä vuonna. Vuonna 2017 uusien avoimien työpaikkojen lukumäärä nousi 9 % edellisvuodesta työnvälitystilaston mukaan. Luvussa ei ole otettu huomioon myyntiedustajien työpaikkailmoituksia, sillä viime vuosien aikana tehdyt myyntiedustajien työpaikkailmoitukset vääristävät tilastoja merkittävästi. Avoimien työpaikkojen kasvu on korostunut loppuvuoden ja alkuvuoden 2018 aikana. Helmikuun aikana Uudellamaalla oli uusia avoimia työpaikkoja 22 310 eli 4 218 (23,3 %) enemmän kuin vuotta aiemmin. Koko maan uusista avoimista työpaikoista kolmannes sijoittui Uudellemaalle.

Osaavan työvoiman saatavuus on yleinen huolenaihe yritysten piirissä. Kuten ylemmänä todettiin, Tilastokeskuksen työnantajakyselyn mukaan yli 40 % Uudenmaan toimipaikoista ilmoittaa kokeneensa rekrytointiongelmia. TEM:n ammattibarometrin mukaan Uudellamaalla on pulaa sosiaali- ja terveydenhoitoalan, rakennusalan ja ravitsemusalan työntekijöistä laajasti kaikilta koulutus- ja ammattitasoilta. Lisäksi pulaa työnhakijoista on yleisesti palvelualalla matalamman palkkatason työtehtävissä, kuten siivoojissa ja kiinteistöhuoltajissa. Ammattinimikkeistä rakennusalan työnjohtajista, rakennusinsinööreistä ja talonrakentajista arvioidaan olevan erityisen paljon pulaa.

Kevään 2018 Pk-yritysbarometrissä 51 % Uudenmaan yrityksistä ilmoitti työvoiman saatavuuden olevan yrityksen kasvun kannalta este: 14 % yrityksistä ilmoitti työvoiman saatavuuden olevan merkittävä este ja 37 % ilmoitti sen rajoittavan jossain määrin yrityksen kasvua. Kyse on pidempikestoisesta ongelmasta. Uudenmaan työttömyysaste on edelleen hieman alle kahdeksan prosenttia, ja näyttää siltä, että työnhakijoiden osaaminen ja työvoimaa tarvitsevien yritysten osaamistarpeet eivät kohtaa toisiaan optimaalisesti Uudellamaalla. Lisä- ja täydennyskoulutuksen tarve on ilmeinen, ja sen mahdollisuuksia tulisi lisätä. Työvoiman saatavuuteen ja uuden henkilöstön palkkaamiseen liittyvien ongelmien takia Uudenmaan yritykset ovat turvautuneet enenevässä määrin alihankinta- ja toimittajaverkostojen käyttöön työvoiman saannin suhteen, ja kehityksen voi olettaa vahvistuvan jatkossa.

Teollisuus työllisti vuonna 2017 Uudellamaalla keskimäärin vuodessa 80 000 henkeä, ja työllisten määrä kasvoi edellisestä vuodesta, mikä kuvastaa teollisuuden parantunutta tilannetta. Työllisten määrä oli edellistä vuotta aiemmin laskenut yhtäjaksoisesti yli vuosikymmenen. Vielä vuonna 2009 työllisiä oli teollisuudessa noin 110 000. Teollisuuden prosessityöntekijöiden uusien avoimien työpaikkojen lukumäärät ovat olleet kasvussa kautta linjan, ja teknologiateollisuudessa yritykset ovat yllättävän nopeasti raportoineet ongelmista työvoiman saannissa rekrytointien lisääntyneenä. Huolimatta teollisuuden pidempään jatkuneesta työvoiman vähentämisestä, ei alueella näytä oleenkaan työnantajien olettamaa työntekijäreserviä. Vuokratyövoiman käyttö teollisuudessa on lisääntynyt kovaa vauhtia. Kun yrityksillä ei ole ollut varmuutta työvoiman

saannista nykyisinkään tehtäviin, voivat huolet työvoiman tarpeen lisääntymisestä vähentää kiinnostusta investointeihin. Korkeakoulutetusta työvoimasta on alalla ollut pulaa jo pidempään. Varsinais-Suomen vetovoima vaikeuttaa työvoiman saantia Länsi-Uudellamaalla, ja työvoimatilanteen yleistä ongelmallisuutta voi myös osaltaan jatkossa lisätä teollisuuden työntekijöiden verrattain korkea keski-ikä.

Palvelualoilla työvoiman saanti hankaloittaa alan toimijoiden mukaan yritysten kasvua laajasti, eikä työvoiman kysynnän laskua ole nähtävissä. Palvelualat työllistivät vuonna 2017 keskimäärin 526 500 henkeä, joista 120 600 työskenteli liike-elämän palveluissa ja 109 500 henkeä terveys- ja sosiaalipalveluissa. Myös palvelualoilla työllisyys on noussut ja työllisiä on 11 200 enemmän kuin vuonna 2016. Palvelualojen sisällä työpaikkailmoitusten määrä kasvoi edellisestä vuonna erityisesti kuljetus- ja logistiikka-alalla. Työntekijöitä haetaan jatkuvasti ravitsemusalan, siivoojien, kiinteistöhuoltajien, puhelinmyyjien, lähihoitajien, sairaanhoitajien, lastenhoitotyöntekijöiden, lastentarhaopettajien ja vartijoiden työtehtäviin. Työvoiman kysyntä kasvaa kevään ja kesän aikana erityisesti matkailuun suoraan ja välillisesti liittyvien tehtävien osalta.

Rakennusosalalla työllisten määrä kasvoi viime vuonna erittäin nopealla, 9 prosentin vuosivauhdilla. Työllisten määrä rakennusosalalla oli vuonna 2017 keskimäärin 56 900 henkeä. Alalla on erityisesti pulaa työnjohtajista, mutta käytännössä myös lähes kaikista suorittavan työn tekijöistä. Työvoiman saantia on heikentänyt myös Viron omien rakennusmarkkinoiden kasvu, jonka johdosta ulkomaisen työvoiman saatavuus on vähentynyt. Alan työvoimatarpeesta ja kohonneista palkoista kertoo eläkeikäisten työntekijöiden määrä kasvaminen viime vuonna. Vaikka alan jyrkin kasvu tasaantuisikin, jatkuu korkeasuhdanne ja työllisyyden kasvu myös kuluvana vuonna. Kasvun taittuminen todennäköisesti vain helpottaisi alan tekijäpulaa.

Työvoiman osaamisen ja työnantajien osaamistarpeiden suhteen Uudellamaalla on useampia pidempiaikaisia ongelmia. Yleisenä ongelmana myös markkinoiden kohtaannon osalta on työnantajien osaamistarpeiden kahtiajakaantuneisuus. Työnantajat tarvitsevat jatkuvasti enemmän ja enemmän korkeaa asiantuntemusta ja korkeakoulutetusta työvoimasta ilmoitetaan olevan krooninen pula. Onkin huolestuttavaa, että nuorissa ikäluokissa korkeakoulutettujen osuus on lähtenyt laskuun. Samalla matalapalkkaisissa ja rutiininomaisissa tehtävissä on jatkuvasti vaikeuksia saada työpaikkoja täytetyksi. Tämä yleismaailmallinen ilmiö heijastuu alueella kaikkeen tekemiseen, sillä matalapalkka-alojen osalta se luo kannustinloukkuja, korostaa tarvetta halvemmalle asumiselle, eikä kannusta alueelle muuttamiseen muualta Suomesta. Uudellamaalla on edelleen 150 000 ihmistä ilman toisen asteen koulutusta, ja työnantajien osaamisedellytysten noustessa heidän on yhä vaikeampaa löytää työtä ilman aikuis- ja jatkokoulutusta, jonka lisäämiselle on suuri tarve.

Koulutus on muutenkin yleinen huolenaihe, vaikka Uudenmaan yleinen koulutustaso on Suomen korkeinta koulutustasoindeksin (VKTM) mukaan. Koulutuksen keskeyttäminen on suuri haaste, jonka yhtenä syynä on se, etteivät nuoret pääse opiskelemaan haluamilleen aloille. Työnantajien mielestä valmistuneilta puuttuu usein työelämässä vaadittavia taitoja, jonka johdosta esimerkiksi monet teollisuusyritykset suosivat joko oppisopimuskoulutuksia tai kouluttavat itse uudet työntekijänsä. Koulutusreformin myötä huolena on tutkinnon painoarvon korostuminen osaamisen sijaan. Toisaalta, uudistuksia on pakko tehdä, sillä ammatillisesta koulutuksesta valmistuneiden työllistyminen on heikentynyt huolestuttavasti. Tilastokeskuksen vuoden 2016 tietojen mukaan Uudellamaalla ammatillisen tutkinnon suorittaneista 14 prosenttia oli työttömänä vuoden kuluttua valmistumisestaan, mikä on yli kolme kertaa enemmän kuin vuonna 2007.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä Uudellamaalla laski vuoden 2017 aikana merkittävästi. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston tietojen mukaan työttömiä työnhakijoiden määrä oli laskenut kuluvan vuoden helmikuun lopussa 12 905, eli 14 prosentilla. Työttömien työnhakijoiden lukumäärä Uudellamaalla laski viime vuoden syyskuussa ensi kerran alle 80 000 henkilön vuoden 2014 jälkeen. Helmikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli laskenut vuoden takaisesta 1,5 prosenttiyksikköä. Työttömyyden määrän vähenemisen lisäksi myös työttömiksi ilmoittautuneiden työttömyysjaksot ovat lyhentyneet edellisestä vuodesta. Työttömät näyttävät työllistyvän aiempaa nopeammin.

Työ- ja elinkeinoministeriön luvuista poiketen, Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työttömien lukumäärä Uudellamaalla kasvoi vuoden 2017 aikana. Työvoimatutkimuksen mukaan Uudellamaalla oli vuoden 2017 viimeisellä vuosineljänneksellä 3 200 työtöntä enemmän kuin edellisen vuoden samalla ajanjaksolla. Kasvua oli tapahtunut 5,6 %. Samalla työttömyysaste Uudellamaalla nousi 0,1 prosenttiyksikköä, ollen 6,9 %. Työvoimatutkimuksen lukemista huolimatta on todennäköistä, että työttömien lukumäärä Uudellamaalla on laskenut. Työttömyyden alenemisesta kertovat myös KELA:n tilastot työttömyysturvaetuuksien maksamisesta. Kelaston tietojen mukaan vuonna 2017 Uudellamaalla maksettiin työttömyysturvaetuuksia 169 623 henkilölle. Etuuksia saaneiden määrä laski 4 520 hengellä (-2,6 %) vuodesta 2016. Myös maksettujen etuuksien euromäärä oli vuonna 2017 edellistä vuotta pienempi.

Työvoimatutkimuksen ja työnvälitystilaston tietojen väliset erot selittyvät pitkälti tietojen keruutavalla sekä määritelmäeroilla. Lisäksi työnvälitystilastojen tietojen suhteen on hyvä pitää mielessä vuonna 2017 lisääntyneistä työttömien työnhakijoiden haastattelut, jotka ovat vaikuttaneet työttömien työnhakijoiden laskuun. Merkittävää työttö-

myyden rakenteen kannalta on aktiivisten työnhakijoiden osuuden kasvaminen. Työvoimatutkimuksessa henkilö, joka ei ole ollut töissä eikä etsinyt työpaikkaa aktiivisesti, lasketaan olevan työvoiman ulkopuolella. Työvoiman ulkopuolella olevien määrä on laskenut selvästi, ja vuoden 2017 viimeisellä vuosineljänneksellä työvoiman ulkopuolella oli 221 200 henkilöä, eli lähes 10 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Yhä useampi työkäinen Uudellamaalla on joko töissä tai etsii aktiivisesti työtä, jolla on suuri merkitys työmarkkinoiden toiminnalle. Aktiivisuus kertonee työvoiman kysynnän lisääntymisestä ja siitä, että työttömät uskovat työmarkkinoilta löytyvän aiempaa paremmin työpaikkoja.

Ammattiryhmittäin tarkasteltuna eniten työttömiä Uudellamaalla oli ammatteihin luokittelemattomien ja erityisasiantuntijoiden ammattiryhmissä. Helsingin seutukunnassa korostuvat erityisasiantuntijoiden suuret työttömyysluvut, jotka toisaalta korreloivat alueen korkean koulutustason kanssa. Muissa seutukunnissa taas palvelu- ja myynti-työntekijöiden sekä rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöiden osuudet työttömistä ovat suurempia.

Pitkäaikaistyöttömiä alueella oli työ- ja elinkeinoministeriön mukaan helmikuun lopussa 26 181, mikä 10 646 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Pitkäaikaistyöttömien määrä Uudellamaalla on laskenut yli neljänneksen (-29 %) edellisestä vuodesta. Pitkäaikaistyöttömiin kuuluvat yli vuoden yhdenjaksoisesti työttömänä työnhakija olleet henkilöt. Uudenmaan kaikista työttömistä 34 prosenttia on pitkäaikaistyöttömiä, ja pitkäaikaistyöttömistä noin kolmannes on yli 55-vuotiaita. Vuonna 2017 pitkäaikaistyöttömien määrä ja suhteellinen osuus kaikista työttömistä laskivat selvästi ja nopeasti, mikä on vastoin pitkäaikaistyöttömyydessä normaalisti esiintyvää vähittäistä muutosta. Korkeimmillaan pitkäaikaistyöttömien suhteellinen osuus oli 2016 syyskuussa, jolloin 43,4 % työttömistä oli pitkäaikaistyöttömiä. Lisääntyneet työttömien haastattelut näkyvät selvästi myös pitkäaikaistyöttömien lukumäärässä. Positiivista pitkäaikaistyöttömyyden trendeissä on se, että yhä harvempi työtön päätyy pitkäaikaistyöttömäksi.

Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli alueella vuoden 2018 helmikuun lopussa 7 198 henkilöä, mikä on 1 470 (-17 %) vähemmän kuin vuotta aiemmin. Myös alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus alle 25-vuotiaasta työvoimasta on laskenut huomattavasti. Helmikuun lopussa alle 25-vuotiaasta työvoimasta keskimäärin 8,6 % oli työttömänä. Myös ulkomaalaisten työttömien työnhakijoiden lukumäärä Uudellamaalla laski vuonna 2017. Alueella oli helmikuun 2018 lopussa 13 357 ulkomaalaista työtöntä työnhakija, eli 1 830 (-12 %) vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ulkomaalaisista työttömistä EU-kansalaisia oli 4 562 ja muita ulkomaalaisia 8 795. Maahanmuuttajien työllistymistä ajatellen positiivista on avointen työpaikkojen lisääntyminen palvelu- ja rakennusalalla avustavien, rutiiniluonteisten tai vähän koulutusta vaativien tehtävien parissa. Nämä ammatit toimivat perinteisesti sisääntuloammatteina, joiden kautta on mahdollista päästä mukaan työmarkkinoille.

Alkuvuonna työttömyyden lasku on hieman hidastunut 2017 loppuvuoden noin 15 prosentin vuosivauhdista. Jos työttömyyden lasku jatkuu vuonna 2018 keskimäärin 10 prosentin laskuvauhdilla, voi työttömien työnhakijoiden lukumäärä Uudellamaalla laskea kuluvaan vuodenvuosi syksyllä jo alle 70 000 henkilön. Työttömien työnhakijoiden lukumäärä olisi silloin alimmalla tasollaan sitten toukokuun 2013. Tämä edellyttäisi työmarkkinoiden tehokasta kohtaamista: että työvoiman kysyntä säilyisi vähintään nykyisellä tasollaan ja että työtä etsivillä työttömillä työnhakijoilla on sellaista osaamista, johon työmarkkinoiden kysyntä kohdistuu.

Helsingin seutukunta

Espoo, Helsinki, Vantaa, Hyvinkää, Järvenpää, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Siuntio, Tuusula, Lohja, Karkkila, Vihti, Sipoo.

Helsingin seutukunnassa asui vuoden 2017 lopussa 1 538 889 henkilöä. Vuoden aikana väestö kasvoi 20 032 henkilöllä. Vuoden 2017 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 75 196.

Helsingin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	++	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Helsingin seutukunta on Suomen väkirikkain seutukunta, sekä Uudenmaan ja Suomen suurin yrityskeskittymä. Seutukunnassa sijaitsee neljännes koko maan yritystoimipaikoista ja kolmannes yksityisen sektorin työpaikoista. Vuonna 2016 Uudenmaan väestöstä 93 prosenttia asui Helsingin seutukunnassa, ja yksistään pääkaupunkiseudulla 69 prosenttia. Uudenmaan kaikista työpaikoista 94 prosenttia sijaitsee Helsingin seutukunnassa ja pääkaupunkiseudulla 78 prosenttia. Helsingin seutukunnan suuren koon ja taloudellisen toiminnan merkittävyyden takia monet edellisessä, koko Uudenmaan aluetta koskevassa osiossa esille nostetuista asioista koskettavat erityisesti Helsingin seutukuntaa. Helsingin seutukuntaa tarkasteltaessa pääkaupunkiseutu saa yleensä korostetun roolin kokonsa vuoksi, vaikka merkittävää taloudellista toimintaa

on runsaasti myös seutukunnan muilla alueilla. Erityisesti seutukunnan teollinen toiminta on keskittynyt pääkaupunkiseudun ulkopuolelle.

Helsingin seutukunnan kehitys on ollut viime vuosien aikana erittäin hyvää. Alueen sisällä on kuitenkin havaittavissa myös eroja, jota kautta myös vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet ovat alueella osittain eroavia. Väestönkasvu on yksi alueen kuntia erottavia tekijöitä. Pääkaupunkiseudun ulkopuolella yhden prosentin keskimääräiseen väestönkasvuun viimeisen kolmen vuoden aikana ovat päässeet vain Järvenpää, Kirkkonummi ja Sipoo. Alueen muissa kunnissa väestömäärä on pysynyt samana tai nousut vain hieman, ja Karkkilassa ja Lohjalla väestö on vähentynyt. Vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet eroavatkin alueella osittain. Esimerkiksi kaupungistumistrendi on pääkaupunkiseudulle selvä vahvuus, mutta alueen pienemmille kunnille vaikea haaste. Nurmijärvi-ilmiön vähentyminen on hidastanut muuttoliikettä pääkaupunkiseudulta ympäryskuntiin, samalla kun pendelöinti pääkaupunkiseudulta kehyskuntiin on lisääntynyt. Vuonna 2017 KUUMA-kuntien muuttovoitto pääkaupunkiseudulta tosin kääntyi jälleen pienoiseen kasvuun, joka voi olla merkinä perheiden suuntaamisesta jälleen väljemmillä asuinalueilla sijaitseviin suurempiin asuntoihin nousukauden edetessä.

Aluetta kokoavia vahvuuksia ovat sijainti ja hyvät liikenneyhteydet viennin kannalta tärkeisiin kohteisiin kuten lentokentälle ja Uudenmaan satamiin. Väestön koulutustaso on hyvä, sillä 30 prosenttia aikuisikäisestä väestöstä on suorittanut korkeakoulututkinon. Ei olekaan ihme, että Helsingin seutukunta kerää valtaosan Suomeen tehdyistä suorista investoinneista. Uhkana alueen tulevalle kehitykselle on jo pidempään ollut asumisen kalleus, joka vaikeuttanut seutukuntaan muuttamista ja työvoiman saantia. Pääkaupunkiseudulla tänä vuonna valmistuvien asuntojen lukumäärä on ennusteiden mukaan kaksinkertainen aiempien vuosien tahtiin verrattuna, joten tilanne on parantumassa, joskin asuntotuotannossa on rakennusalan kuumentumisesta johtuen ongelmia erityisesti kohtuuhintaisen asumisen ARA-asuntojen tuotannossa. Helsingin uusi yleiskaava on saanut suurta huomiota alueen pidemmän aikavälin kehityksessä, ja yleiskaavaan on ladattu katsojasta riippuen joko suuria odotuksia tai uhkia. Joka tapauksessa on selvää, että jos Helsingin hallinto-oikeuden lainvastaiseksi tuomitsemat kaupunkibulevardit ja niiden suunnittelu todetaan lainvastaisiksi myös korkeimmassa hallinto-oikeudessa, aiheutuu siitä Helsingille suuria ongelmia tulevien asuntojen kaavoittamisen kannalta. Haasteena on asuntorakentamisen nykyisen tason ylläpitäminen, kun nyt rakenteilla olevat alueet (mm. Jätkäsaari, Kalasataman ympäristö, Pasila) on saatu valmiiksi.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Helsingin seutukunnassa palvelualojen merkitys on suurempi kuin muualla Uudella maalla. Helsingin alueella korostuvat erityisesti rahoitus- ja vakuutusala, tietotekniikka-

ala, informaatio- ja viestintäala sekä liike-elämän palvelut. Monet palveluista ovat pitkälti yrityspalveluita, ja siten keskittyneet pitkälti pääkaupunkiseudulle suurimpien yritysten pääkonttorien luokse.

Rakentaminen Uudellamaalla on keskittynyt erityisesti pääkaupunkiseudulle, ja myös viime aikojen kasvu on kohdistunut voimakkaasti sinne. Tulevan suhteen positiivista kehitystä on nyt havaittavissa erityisesti kehyskunnissa, ja esimerkiksi Keski-Uudellamaalla Keravan, Tuusulan Hyrylän ja Järvenpään keskustojen uudistamiset ja laajentamiset ovat joko suunnittelussa tai jo käynnissä. Hankkeet vaikuttavat rakentamisen lisäksi jatkossa myös alueen kauppaan ja palveluiden tarjontaan. Pidemmällä tulevaisuudessa rakentamiseen vaikuttavat Tuusulassa 2020 ja Lohjalla 2021 järjestettävät asuntomessut. Uudellamaalla tapahtuvista matkailijoiden yöpymisistä kaksi kolmasosaa sijoittuu Helsinkiin. Muualla seutukunnassa Hyvinkään Sveitsin kehittäminen lisää matkailutarjontaa myös pääkaupunkiseudun ulkopuolella. Lohjan seudulla matkailutarjonnan lisääminen on vahvasti yhteydessä muun Länsi-Uudenmaan kehitykseen.

Erityisesti kehyskuntia hyödyttäisi alueella toimivien yritysten, tuotantolaitosten ja muiden toimijoiden välisten yritysten ekosysteeminen ja kiertotalouksien tunnistaminen muun muassa yhteistyömekanismien ja synergioiden osalta. Eri toimijat hyödyntävät jo nyt toistensa tuotteita ja palveluita ja nämä linkit tulisi tuoda alueella toimivien tietoisuuteen. Linkkien parempi tunnistaminen tekisi näkyväksi myös kiertotalouteen liittyviä uusia, vielä käyttämättömänä olevia mahdollisuuksia. Kiertotalouksien tunnistaminen mahdollistaisi myös yrityskeskittymien käyttämisen markkinointityökaluna alueelle sijoittumista pohtiville yrityksille.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Pääkaupunkiseutu työssäkäyntialueena eroaa muista Uudenmaan alueista, sillä se on ainoa alue, jossa käydään enemmän töissä kuin alueella on työllisiä. Helsingin seutukunnan työpaikoista noin puolet on Helsingissä, jonka myötä kehyskunnista sekä muualta pääkaupunkiseudulta pendelöidään paljon Helsinkiin. Seutukunnan työllisten jakaantuminen toimialoittain on muuta Uusimaata tasaisempaa, ja painottuu myös niin sanottuihin osaamisintensiivisiin palveluihin. Vuonna 2015 eniten työllisiä työskenteli terveys- ja sosiaalipalveluissa (14 %) sekä tukku- ja vähittäiskaupassa (13 %). Ammatillinen, tieteellisen ja teknisen toiminnan, teollisuuden, informaation ja viestinnän, koulutuksen, kuljetuksen ja varastoinnin, rakentamisen sekä julkisen hallinnon toimialoilla työskentelevien osuudet ovat 6-8 prosentin välillä. Työpaikkojen määrä Helsingin seudulla kasvoi vuonna 2017 eniten rakentamisen alalla.

Ammattibarometrissa pääkaupunkiseutu ja muu Helsingin seutu arvioidaan erillisinä alueina. Kevään 2018 barometrissa pääkaupunkiseudulla työnhakijoista arvioitiin olevan pulaa yhteensä 48 ammattinimikkeestä, ja muulla Helsingin seudulla yhteensä 26 ammatin hakijoista. Molemmilla alueilla työnhakijapulasta kärsivissä ammateissa korostuvat sosiaali- ja terveysalan, rakennusalan sekä palvelualan, erityisesti ravitsemusalan tehtävät, joissa pulaa arvioidaan olevan useissa eri tehtävissä. Pääkaupunki-seudulle eniten pulaa arvioitiin olevan rakennusalan työntekijöistä, erityisesti työnjohtajista, rakennusinsinööreistä ja talonrakentajista. Muun Helsingin seudun arvioissa näkyvät lisäksi alueen teollisuus- ja logistiikka-alan merkitys, sillä varastotyöntekijöistä ja metallialan työntekijöistä ilmoitetaan olevan pulaa.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut Helsingin seutukunnassa loppuvuodesta 2016 alkaen. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston helmikuun tietojen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut vuodentakaisesta 12 230 henkilöllä, eli 14,6 prosentilla. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli kuluvan vuoden helmikuussa laskenut 1,7 prosenttiyksikköä vuoden takaisesta.

Uudenmaan työttömistä 93 prosenttia asuu Helsingin seutukunnan alueella, josta syystä Helsingin seutukunnan työttömyyden kehitys vastaa hyvin pitkälti edellisessä, koko Uudenmaan aluetta koskevassa osiossa läpikäytyä työttömyyden kehitystä ja rakennetta. Työnvälitystilaston helmikuun lopun tietojen mukaan työttömyys on laskenut seutukunnan jokaisessa kunnassa, suhteellisesti hieman enemmän kehyskunnissa (-15,3 %) kuin pääkaupunkiseudulla (-14,4 %). Työttömyyden voi olettaa jatkavan laskuaan myös vuonna 2018. Työttömyyden laskuun vaikuttavaa kuitenkin merkittävästi työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien osaamistarpeiden välinen kohtaanto. Kysyntää työvoimalle on joka tapauksessa, ja kesän matkailukauden onnistuessa työvoiman kysyntä pysynee korkealla myös kesän aikana.

Raaseporin seutukunta

Hanko, Inkoo, Raasepori

Raaseporin seutukunnassa asui vuoden 2017 lopussa 41 875 henkilöä. Vuoden aikana vähennystä oli 450 henkilöä. Vuoden 2017 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,0 % ja työttömiä työnhakijoita oli 1964.

Raaseporin seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	++
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Raaseporin seutukunnan merkittävimmät toimialat ovat teollisuus, satamatoiminta sekä palvelu- ja matkailuelinkeino. Seutukunnan vahvuuksia onkin vakaa toimintaympäristö, jonka päälle voi rakentaa myös uutta taloudellista toimintaa. Suomen ja Saksan välisen merikaapelin liittymä Hankoon on kaupallisessa toiminnassa mahdollista alueelle uudentyyppisen elinkeinotoiminnan. Tavoitteena on luoda alueesta kansainvälisen tietoliikenteen solmupiste, ja tietoliikenneyhteyden avulla alueelle yritetään houkutella muun muassa datakeskuksia.

Seutukunnan sijainti on yksi sen vahvuuksista. Hangon satama on Suomen eteläisin satama, jonka nopeammat ja tiheimmät yhteydet Keski- ja Länsi-Eurooppaan ovat merkityksellisiä erityisesti logistiikkaketjujen kustannuksia karsittaessa. Sataman tavaramäärät ovatkin kasvaneet jo pidemmän aikaa huolimatta siitä, että Suomen ulkomaanliikenteen kokonaisvolyymi on laskenut. Kokonaisuudessaan satama ja sen positiiviset tulevaisuuden näkymät ovat alueelle suuri vahvuus ja kilpailukykytu esimerkiksi yritysten sijoittautumisen ja investointien suhteen. Sataman vaikutus ylittyy seutukunnan rajojen ulkopuolelle ja on suuri etu myös Lohjan seudulla. Koverharin satama-alue luo mahdollisuuksia uudelle yritystoiminnalle, joka onnistuessaan vahvistaisi alueen elinkeinotoimintaa ja logistiikkaklusteria. Sataman kannalta suurimmat haasteet liittyvät liikenneyhteyksiin, sillä ruuhkainen valtatie 25 ja sähköistämätön rai-deyhteys Hyvinkäälle jarruttavat kasvua. Radan sähköistämisen suunnitelma on nyt valmistumassa, mutta varsinaiseen päätökseen on vielä matkaa.

Alueen kehitys on ollut suotuisaa, ja lyhyen aikavälin haasteet liittyvätkin pitkälti kasvun mukanaan tuomiin asioihin, kuten työvoiman saatavuuteen. Alueen yrityksillä on kertomansa mukaan ollut vaikeuksia löytää sopivaa työvoimaa jo nyt, eikä tilanne välttämättä helpotu kuluvan vuoden aikana. Työntekijät ovat enemmän kiinnostuneita uusista aloista kuin alueen perinteisistä matkailuun ja metalliteollisuuteen liittyvistä tehtävistä, eivätkä paikalliset yritykset ole aina pystyneet vastaamaan palkkavaatimuksiin. Alueen tulevan talouskasvun kannalta merkittävänä kysymyksenä pidetäänkin juuri rekrytointien onnistumista ja työvoiman saatavuutta. Pidemmällä aikavälillä katsottuna

alueen yleinen haaste on väestönkehitys, sillä alueen väestömäärä on vähentynyt tasaaisesti koko 2010-luvun. Väestö vanhenee Raaseporin seutukunnassa nopeammin kuin Uudellamaalla keskimäärin, joka luo ongelmia julkisen talouden lisäksi myös työvoiman saatavuuden kannalta. Nuorten osalta alueen toimijat nostavatkin koulutuksen ja alueelle jäämisen merkittäviksi tekijäksi, jossa haasteena ovat muun muassa kaulungistuminen ja nuorten muutto kasvukeskuksiin.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Teollisuuden osalta alueen yritykset ovat pitkälti pyrkineet parantamaan toimintaansa tehostamisella sekä pienemmillä tehostamisinvestoinneilla mittavien investointien sijaan. Poikkeuksiakin toki on, ja Fermionin uuden Hangon tuotantolaitoksen on määrä valmistua tänä vuonna. Kemianteollisuudessa suhdanneodotukset ovat edelleen myönteisiä. Teknologiateollisuudessa pienten, kotimaan markkinoilla toimivien alihankintayritysten osalta kysyntä ryhtyi kasvamaan hieman yli vuosi sitten. Tilauuskannat ovat yleisesti hyvällä tasolla, eikä kysynnän laskua ole ennakoitavissa. Rakentamisessa pääkaupunkiseudun imu vaikuttaa aina Hankoon asti ja myös esimerkiksi Lohjalla on suuri pula alan työvoimasta. Logistiikan alalla huomattavinta on Hangon sataman myönteinen kehitys. Sataman liikennemäärä on yltänyt uuteen ennätykseensä vuosittain vuodesta 2015 alkaen, ja samanlaisen kehityksen odotetaan jatkuvan myös vuonna 2018. Viimeisten kuukausien aikana kasvua on ruokkinut erityisesti Nord Stream 2 -hankkeeseen liittyvät kuljetukset. Finnlines tiedotti joulukuussa 2017 keskitävänsä Saksan Rostockin ja Puolan Gdynian liikenteensä Hankoon kuluvana vuonna. Päätös tarkoittaa merkittävää linjaliikenteen kasvua Hangon satamalle, ja käynnissä oleva sataman maa-alueiden laajennus nostaa kapasiteettia entisestään.

Matkailu tarjoaa koko Länsi-Uudellemaalle merkittävän mahdollisuuden kasvuun. Ulkomaisten yöpymisten osuus kaikista yöpymistä on edelleen varsin pieni: Raaseporin seutukunta ja Lohja huomioituna noin 12 %. Ongelmia ovat muun muassa majoituskapasiteetin puute, matkailukohteiden sirpaleisuus ja laajempien palvelukokonaisuuksien puute. Matkailu painottuu edelleen kesäsesonkiin, ja ympärivuotisia palveluita tulisi kehittää. Länsi-Uusimaata tulisi tarkastella ja tuotteistaa enemmän kokonaisuutena, jota kautta matkailijoiden viipyminen alueella voisi pidentyä päiväreissuista yöpymisiin. Valitettavaa onkin läntisen Uudenmaan matkailun kehittämisyritys Lumon alaspäin, joka on selkeä takaskel alueen yhteistyössä ja matkailun kehittämisessä lähitulevaisuudessa. Alueellisesti suppeampaa yhteistyötä on edelleen käynnissä esimerkiksi Raaseporissa, jossa yhteistyö kunnan alueella toimivien toimijoiden kesken on syventynyt yhteisten projektien merkeissä.

Yleisesti läntisellä Uudellamaalla aloittaneiden yritysten lukumäärät ovat nousseet hieman, mutta aloittavien yritysten koostumuksessa on tapahtunut selvää muutosta.

Niin Raaseporin seutukunnassa kuin Lohjan seudulla perustettavista yrityksistä aiempaa suuremmalla osalla on hyvät menestymismahdollisuudet. Lisäksi sarjayrittäjät ja olemassa olevat yritykset perustavat nykyisin aiempaa enemmän yrityksiä. Samalla myös investointien määrä on kasvanut, jota kautta myös erilaisten investointitukien hakeminen on yleistynyt. Investointien työllisyysvaikutukset näkyvät kuitenkin todennäköisesti vasta aikaisintaan seuraavana vuonna. Ongelmana ovat edelleen yritysten rahoitusmahdollisuudet, jotka eivät ole parantuneet. Osittain selityksenä ovat pankeille asetetut vaatimukset ja ohjeistukset, joiden mukaan ne tarkastelevat rahoituspäätöksissä ennen kaikkea yritysten vakavaraisuutta ja nykyistä maksukykyä. Ongelmana on myös investointi- tai yritystukien vähäinen saatavuus Uudellamaalla.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Raaseporin seutukunnassa oli vuonna 2016 eniten työllisiä sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 % prosenttia työllisistä). Teollisuudessa 15 % työllisistä, tukku- ja vähittäiskaupassa 11 %, rakentamisessa 8 % ja kuljetus- ja varastointialalla 7 % työllisistä. Teollisuuden ja sataman vaikutus näkyy myös alueen työpaikkojen jakautumisessa. Kevään 2018 ammattibarometrissa arvioitiin Raaseporin seutukunnassa olevan yhteensä 26 ammattinimikettä, joissa on pulaa hakijoista. Ammasteista 11 kuuluu sosiaali- ja terveysalaan, jonka lisäksi ravintola-alan ja rakennusalan työntekijöistä on laajasti pulaa. Keittiöpäälliköistä, sosiaalityöntekijöistä ja siivoojista arvioitiin olevan paljon pulaa. Alueen toimijat kokevat, että tuleva talouskasvu on suuressa määrin riippuvaista työvoiman saatavuudesta. Alueen yrityksillä ei ole mahdollisuutta kasvattaa merkittävästi liiketoimintaansa ilman lisärekrytointeja, joten työvoiman saatavuus on alueen lähitulevaisuuden talouskehityksen kannalta merkityksellistä.

Hangon sataman tavaramäärän kasvu tulee johtamaan lisärekrytointeihin jo keväällä ja kasvun jatkuessa myös loppuvuonna. Alueen ravintolat sekä perinteisten teollisuusalojen, koneteollisuuden ja kemianteollisuuden yritykset hakevat aktiivisesti työvoimaa myös lähitulevaisuudessa. Varsinkin korkean osaamisen ammattilaisista on kilpailua, ja myös Varsinais-Suomen yritysten suuret rekrytoinnit ovat houkuttaneet työvoimaa pois Länsi-Uudeltamaalta. Ongelmana työvoiman saatavuuden kannalta on se, ettei alueella ole tekniikan alan koulutusta.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä alkoi vähentyä Raaseporin seutukunnassa hieman muuta Uusimaata aiemmin, helmikuussa 2016. Työttömyyden lasku kiihtyi vuoden 2017 alussa, ja suhteellinen lasku jatkui samansuuruisena koko vuoden. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston helmikuun tietojen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä Raaseporin seutukunnassa on laskenut 239 henkilöllä (-11,7 %) vuoden

takaisesta. Työttömien työnhakijoiden osuus on laskenut vuoden takaisesta 1,1 prosenttiyksikköä. Työttömyyden suhteen Raaseporin seutukunnassa on tapahtunut positiivista kehitystä kaikilla osa-alueilla. Työttömäksi ilmoittautuneiden työttömyysjaksot ovat lyhentyneet ja yhä harvemman työttömyys pitkittyy. Nuorten työttömyys on laskenut 19 prosenttia vuoden takaisesta eli selvästi kokonaistyöttömyyttä enemmän. Pitkäaikaistyöttömiä oli myöskin 19 % edellistä vuotta vähemmän.

Alueen yritykset ennakoivat tekevänsä rekrytointeja tämän vuoden aikana, joten työttömyyden voi ennakoida laskevan vielä nykyisestä tasosta. Erityisesti sataman kasvava tavaramäärä tulee johtamaan lisärekrytointeihin, mutta myös teollisuus ja palvelualat tarvitsevat työvoimaa. Tärkeää jatkon kannalta on työvoimaa etsivien yritysten tarpeiden sekä työnhakijoiden osaamisen ja odotuksien kohtaaminen työmarkkinoilla.

Porvoon seutukunta

Askola, Myrskylä, Pukkila, Porvoo, Sipoo

Porvoon seutukunnassa asui vuoden 2017 lopussa 59 076 henkilöä, Vuoden aikana vähennystä oli 88 henkilöä. Vuoden 2017 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 9,3 % ja työttömiä työnhakijoita oli 2 709.

Porvoon seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Arviointiasteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Yksi Porvoon seutukunnan suurimmista vahvuuksista on kasvu. Väestöennusteen mukaan alueen väestömäärä kasvaa jatkossa, joka yhdessä alueen hyvinvoivan elinkeinoelämän kanssa mahdollistaa menestymisen myös tulevaisuudessa. Kasvuhaakusten yritysten osuus alueella toimivista pk-yrityksistä on kuitenkin valitettavan pieni. Alueen elinkeinorakenne nojaa vahvasti teollisuuteen, ja erityisesti Kilpilahden kemianteollisuusklusterin merkitys Porvoon seudulle, ja koko Itä-Uusimaalle, on erittäin suurta. Matkailun lisääntyminen laajentaa elinkeinorakennetta siihen välillisesti liitty-

vien muiden palveluiden lisääntyessä. Lukuun ottamatta kemianteollisuuden poikkeuksellisen vahvaa asemaa ja sitä kautta elinkeinorakenteen yksipuolisuutta, ei alueella ole selkeitä heikkouksia - mitä voidaan pitää myös alueen selvänä vahvuutena.

Alueen vahvuutena on myös ehdottomasti pääkaupunkiseudun läheisyys. Sipoo vaikuttaa kasvavan hyvällä vauhdilla Helsingin vanavedessä, mikä vauhdittaa ja hyödyttää myös muuta Porvoon seutukuntaa. Pääkaupunkiseudun läheisyys on samalla myös haaste, sillä Helsingin seudun imu vie väestöä, yrityksiä ja elinvoimaa pois päin myös Porvoon alueelta. Alueen toimijat korostavat paljon yhteistyön merkitystä, eivätkä he usko pärjäävänsä pääkaupunkiseutua vastaan yksinään. Porvoon seutukunnan toimijoiden välisen yhteistyön tulisikin olla vielä laajempaa ja syvempää, sillä vain kokonaisuutena alue voi erottua pääkaupunkiseudusta ja kannustaa ihmisiä sekä yrityksiä sijoittumaan Itä-Uudellemaalle. Matkailun saralla yhteistyötä alueen toimijoiden kesken ollaankin syventämässä. Yhteistyötä pitäisi lisätä myös esimerkiksi koulutuksen suhteen. Tärkeintä olisi varmistaa, että alueen nuorilla on jatkossakin koulutuspaikkoja Itä-Uudellamaalla, sillä pelkona on nuorten siirtyminen pääkaupunkiseudulle jo toisen asteen koulutuksen aikaan. Koska alueella ei ole korkeakoulua tai yliopistoa, on tärkeää luoda korkeimpaan koulutukseen tähtääville nuorille olosuhteet, jotka kannustavat heidän paluunsa valmistumisen jälkeen.

Yhtenä tulevaisuuden haasteena Porvoon seudulla pidetään liikenneyhteyksien kehittymistä. Koska alueella ei ole raideyhteyttä matkustajaliikenteessä, pohjautuu joukko-liikenne linja-autoille. Yhteydet Porvoosta pääkaupunkiseudulle ovat hyvät, mutta Itä-Uudenmaan sisällä ja Porvoon ja Loviisan seutukuntien välillä liikenneyhteyksissä on tapahtunut selkeää huonontumista viime aikoina. Liikenneyhteyksien huonontumisella on ollut selvät vaikutukset myös työvoiman liikkuvuuteen ja saatavuuteen alueen sisällä. Pidemmällä aikavälillä myös Helsingin kaupunkibulevardit voivat vaikuttaa alueen liikenneyhteyksiin pääkaupunkiseudulle.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Porvoon seutukunnan elinkeinoelämän tilanne on muun Uudenmaan tavoin hyvä, vaikka alueelliset erot ovat huomattavia. Itä-Uudenmaan sisällä merkittävä tekijä on etäisyys Helsingistä, Sipoon ja Porvoon pärjätessä yleisesti kauempana olevia alueita paremmin. Vuosi 2017 oli myös Porvoon seutukunnan yrityksille kasvun aikaa, joskin on huomattavaa, ettei taantumasta johtunut aallonpohja ollut Porvoon alueella niin merkittävä kuin muualla Suomessa. Työntekijöiden palkkasumma tai yritysten liikevaihto ei laskenut taantumana aikana merkittävästi, lukuun ottamatta vuotta 2016, joka selittyy hyvin pitkälti raakaöljyn maailmanhinnan laskulla.

Kilpilahden teollisuuskeskittymässä sijaitsee Suomen suurin kemianteollisuusklusteri. Kemianteollisuuden vastatessa yli 80 prosentista Porvoon seutukunnan liikevaihdosta, ovat klusterin ylläpito sekä kehittäminen elinehtoja koko seudun elinvoimalle. Kilpilahden alueella tehdään vuosittain erittäin suuria, mutta usein pienelle huomiolle jääviä investointeja, euromäärän vaihdellessa kymmenistä miljoonista satoihin miljooniin vuositasona. Nämä investoinnit luovat alueelle jatkuvuutta, hyödyntävät aiemmin hukkaan menneitä öljynjalostuksen sivuvirtoja ja luovat klusterin toimijoille uusia tuotteita esimerkiksi uusiutuvien energialähteiden puolelta. Useat uudet yritykset ovat ilmaisseet kiinnostuksensa Kilpilahden läheisyyteen sijoittumisesta, mutta lopullisia ratkaisuja ei ole vielä tehty, muun muassa kaupungin viivästyneen kaavoittamisen johdosta. Klusteriin kuuluvat myös olennaisesti erilaiset korkeaa osaamista käyttävät suunnittelu- ja insinööritoimistot, jotka palvelevat kiinteästi teollisuuslaitoksia.

Kilpilahdessa sijaitseva Sköldvikin satama on tonnimääräisesti Suomen suurin satama, joka palvelee pääasiassa Kilpilahden teollisuusyrityksiä. Merkittäviä muutoksia sataman vienti- tai tuontimääriin ei ole näkyvässä, vaikkakin alueen yritysten tulevaisuus näyttää valoisalta. Panostukset uusiin tuotteisiin ja uusiin raaka-aineisiin voivat jatkossa muuttaa logistiikkaketjuja - ja tarjota uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Porvoon ja Sipoo ovat yhteistyössä luomassa logistiikka- ja teollisuusaluetta Kilpilahden lähistölle, josta on tarkoitus luoda teollinen kiertotalouskeskittymä. Teknologiateollisuuden osalta alueella on näkyvässä ohjelmistoalan kasvua, jota ruokkii yhteistyö alueen oppilaitosten kanssa.

Toinen kasvava ala Porvoon seudulla on matkailu, joka hyötyy selvästi matkailijoiden määrän kasvusta Helsingissä. Jos Porvooseen suuntaavien matkailijoiden suhteellinen osuus saadaan pidettyä ennallaan, tarkoittaa se merkittävää matkailun kasvua jatkossa myös Porvoossa. Matkailun välilliset vaikutukset muulle elinkeinotoiminnalle ovat erittäin merkittäviä ja monipuolistavat elinkeinorakennetta positiivisesti. Matkailijoiden viipymän pidentämiseksi nykyisellään rajallisten majoitusmahdollisuuksien lisääminen ja monipuolistaminen ovat avainasemassa. Kesän lisäksi joulunajan turismi on lisääntynyt varsinkin Taidetehtaan imussa, mutta kahden sesongin ulkopuolisen ajan osalta matkailun lisääminen lienee haastavaa jatkossakin. Tärkeää olisi uusien palvelutuotteiden kehittäminen ja saaminen matkailijoiden tietoisuuteen. Alueen ulkopuolisten ja valtakunnallisten toimijoiden yhä suurempi kiinnostus Porvoon matkailua kohtaan monipuolistanee jatkossa turismin palveluvalikoimaa. Tulevaisuuden odotukset ja haasteet ovat myös matkailun osalta hyvin yhteneviä läntisen Uudenmaan kanssa.

Aloittavien yritysten lukumäärä on pysynyt viime vuodet vakaalla tasolla, nousten vuonna 2017 hieman edellisestä vuodesta. Myönteisenä kehityskulkuna ovat olleet asiantuntijuuttaan myyvien itsensätyöllistäjien ja mikroyritysten määrän kasvu.

Alueella toimivat teollisuus- ja muut yritykset ovat olleet aktiivisempia käyttämään ali-hankintaa sekä ostamaan korkeaa osaamista ja asiantuntemusta vaativia palveluita yrityksen ulkopuolelta. Myös elintarvikealalla ja rakentamisessa toimivien uusien yritysten määrät ovat nousseet. Jo toimivien pienten ja mikroyritysten osalta kasvuhaluisuus on yleisesti katsoen erittäin pientä, vain muutama prosentti alueen yrityksistä ilmoittaa hakevansa aktiivisesti kasvua. Investointi- ja muiden yritystukien huono saataavuus Uudellamaalla vaikeuttaa omalta osaltaan yritysten investointihalukkuutta. Alueen elinkeinorakennetta leimaa keskikokoisten toimijoiden vähyys - suuryritysten jälkeen seuraava taso on usein 1-4 henkilön pienyritykset.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Porvoon seutukunnan elinkeinoelämän teollisuuspainotteisuus näkyy myös työllisten osuuksia tarkasteltaessa. Vuonna 2015 seutukunnan kaikista työllisistä 21 prosenttia työskenteli teollisuudessa. Seuraavaksi merkittävimmät työllistäjät ovat terveys- ja sosiaalipalvelut (15 % työllisistä), tukku- ja vähittäiskauppa (10 %) ja rakentaminen (9 %). Kevään 2018 ammattibarometrissa arvioitiin Itä-Uudellamaalla (Porvoon ja Loviisan seutukunnat) olevan yhteensä 15 ammattinimikettä, joissa on pulaa haki-joista. Ammasteista kuusi on rakennusalan ammatteja, ja työvoiman kysynnän ennakoidaan kasvavan vielä jatkossa. Kesän matkailukauden lähestyessä työvoiman kysyntä tulee kasvamaan matkailuun suoraan tai välillisesti liittyvillä aloilla. Jos ennusteet kesän matkailukaudesta pitävät paikkansa, tulee työvoiman tarve olemaan viime kesää suurempaa.

Alueen palkkasumman perusteella työllisyyden lasku oli taantumankin aikana maltillista, ja työllisyys näyttää lähteneen viime aikoina kasvuun myös Porvoossa. Alueen toimijoiden mukaan syntyneistä työpaikoista monet ovat tosin olleet määräaika- ja osa-aikaisia, mikä kertoo osaltaan yritysten varovaisuudesta. Yritykset eivät näytä olleen vielä täysin valmiita sitoutumaan uuden työvoiman pysyvään rekrytointiin. Jos talouden kasvu pysyy samansuuntaisena, voi se tarkoittaa pysyvien työpaikkojen lisääntymistä. Muuttoliikenne on suosinut Porvoon seutukuntaa, sillä alueelle muuttajat ovat usein työikäisiä ja keskimääräisesti poismuuttajia koulutetumpia. Silti alueella on pulaa nimenomaan korkeasti koulutetusta työvoimasta, erityisesti teollisuudessa ja teknisellä alalla. Kasvava trendi on pendelöinti pääkaupunkiseudulta Porvoon seudun yrityksiin alueelle muuttamisen sijaan, joka voi jatkossa luoda enemmän haastetta työvoiman vaihtuvuuden suhteen. Myös myynnin ammattilaisia haetaan jatkuvasti alueella. Työnantajat painottavat nykyisin muodollisten osaamisvaatimusten sijaan työyhteisöön sopivuutta ja henkilötaitoja. Yritykset ovat valmiimpia kouluttamaan palkattua henkilöstöä, jos vain löytävät muuten heidän yritykseensä sopivia työntekijöitä.

Kaupan alalla alueen toimijat nostavat merkittävänä osaamistarpeena ja tulevaisuuden mahdollisuutena verkkokauppaosaamisen. Alueella on merkittävästi pienkauppoja, joiden tuotteiden kysyntää voisi kasvattaa esimerkiksi yhteisen verkkokaupan tai verkkokauppa-alustan kautta, mutta tarvittavaa osaamista ja rahoitusta hankkeen aloittamiselle ei ole. Myös Länsi-Uudellamaalla olisi tarvetta vastaavanlaiselle osaamiselle tai palvelulle.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut Porvoon seutukunnassa vuoden 2016 kesästä lähtien. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston helmikuun tietojen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä Porvoon seutukunnassa on laskenut vuoden takaisesta 322 henkilöllä, eli 11,5 prosentilla. Helmikuun lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta Porvoon seutukunnassa oli 8,5 %, joka on Uudenmaan seutukunnasta vähiten. Työttömien työnhakijoiden osuus on laskenut vuoden takaisesta 1,1 prosenttiyksikköä. Työttömyyden määrässä ja rakenteessa on tapahtunut laajasti positiivista kehitystä. Työttömyysjaksot ovat lyhentyneet ja yhä harvempi on työttömänä 3 kuukautta ilmoittautumisensa jälkeen. Nuorten työttömyys on laskenut yleistä työttömyyttä enemmän, ollen 15 % vuoden takaisesta pienempää. Pitkäaikaistyöttömiä oli helmikuun lopussa 21 % edellistä vuotta vähemmän.

Kun talouden kasvun suhteen ei lähitulevaisuudessa näytä olevan suurempia esteitä, voidaan työttömyyden laskun olettaa jatkuvan Porvoon seudulla myös vuonna 2018. Alueella on ollut onnistunutta yhteistyötä kehitysyritys Posintran, alueen yritysten, kaupunkien, TE-toimiston ja oppilaitoksien välillä työvoiman paremman kohtaannon edistämiseksi. Lähitulevaisuuden kehityksen kannalta tärkeää on kesän matkailukauden onnistuminen ja sen mukanaan tuomat välittömät ja välilliset työllisyysvaikutukset. Alueen teollisuus ja palvelut tarvitsevat jatkuvasti koulutetumpaa työvoimaa, mutta sen löytäminen perustuu enemmän Helsingin seudun työvoiman tarjontaan kuin Porvoon alueeseen. Palvelualoille ja hoivasektorille syntyy myös jatkuvasti uusia työpaikkoja kulutustottumusten muuttuessa ja väestön ikääntyessä, jotka edesauttavat työttömyyden vähenemistä.

Loviisan seutukunta

Lapinjärvi, Loviisa

Loviisan seutukunnassa asui vuoden 2017 lopussa 17 804 henkilöä. Vuoden aikana väestö väheni 143 henkilöllä. Vuoden 2017 lopussa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,6 % ja työttömiä työnhakijoita oli 876.

Loviisan seutukunta	Tilanne nyt verrattuna vuoden takaiseen	Tilanne 6 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen	Tilanne 12 kk kuluttua verrattuna nykyhetkeen
Elinkeinoelämä ja yritystoiminta	+	+	+
Työttömyyden määrä ja rakenne	+	+	+
Arviointiasaiteikko: (++) paljon parempi, (+) parempi, (0) ennallaan, (-) heikompi, (--) paljon heikompi			

Alueen vahvuudet ja tulevaisuuden haasteet

Loviisan seutukunnan väestö on vähentynyt tasaisesti koko 2010-luvun, eikä väestöennusteen mukaan seutukunnan väkiluku tule kasvamaan myöskään jatkossa. Alue on siten erilaisessa tilanteessa verrattuna koko Uusimaahan ja alueen muihin seutukuntiin. Loviisan seutukunnan elinkeinorakenne nojautuu vahvasti energiasektoriin ja teollisuuteen. Merkittävin työllistäjä ja elinkeinotoimija on Loviisan ydinvoimalaitos, joka työllistää noin 600 työntekijää. Ydinvoimalaitos pysyy merkittävänä toimijana ainakin seuraavat 10 vuotta, sillä voimaloiden käyttöluvut ovat voimassa vuoteen 2027 ja 2030. Toinen merkittävä yksittäinen toimija on Loviisan satama, joka on vuoden 2017 alusta lähtien ollut Helsingin sataman ja Loviisan kaupungin omistama. Sataman toimintaa on kehitetty ja myös sen lähitulevaisuus näyttää vakaalta. Seudun haasteena ovat viime vuosina olleet julkisen liikenteen yhteydet sekä alueen sisällä että pääkaupunkiseudulle. Julkisen liikenteen yhteydet ovat heikentyneet viime vuosien aikana, jolla on ollut huonontava vaikutus esimerkiksi työvoiman tarjontaan sekä koulu- matkoihin ja sitä kautta koko seudun elinvoimaisuuteen.

Elinkeinoelämän tilanne ja näkymät

Loviisan satama on perinteisesti ollut erittäin vahva sahatavaran kuljetuksissa, jonka lisäksi osaomistus Helsingin sataman kanssa on laajentanut sataman kautta kulkevaa tavaravaliikennettä. Kun Vuosaaren sataman tavaramäärät ja rahtihinnat ovat kasvussa, voi Loviisaan siirtyä jatkossa enemmän tavaraliikennettä. Helsingin satama on aiem-

min ilmoittanut, että sataman kautta voitaisiin kuljettaa enenevässä määrin muun muassa bioenergia- ja kiertotalouteen liittyviä tuotteita. Myös Porvoon Kilpilahden alueen muutokset voivat kasvattaa Loviisan sataman roolia. Uusiutuvien raaka-aineiden ja kiertotalouden laajempi käyttö muuttaa logistiikkaketjuja, ja osa liikenteestä voi ohjautua Loviisan sataman kautta. Loviisan seudulla on saatavilla myös runsaasti biomassaa, jota hyödynnetään alueella jo kasvavasti puurakentamisen saralla. Uusiutuvien raaka-aineiden kysynnän kasvaessa on myös Loviisan seudulla mahdollisuus lisäkasvuun, esimerkiksi juuri puuelementtien valmistamisessa ja kemianteollisuuden raaka-aineiden tuottajana.

Yksi esimerkki uudesta ja kasvavasta liiketoiminnasta on Loviisaan perusteilla oleva Euroopan suurimmaksi ilmoitettu elintarvikehyönteisiä kasvattava tehdas. Strömforsin yrityspuiston sijoittuvan tehtaan on määrä työllistää noin 20 työntekijää tämän vuoden lopulla. Yritysten kehittymistä ja sijoittumista Loviisan alueelle hidastaa Loviisan sijainti kahden maakunnan rajalla. Siinä missä Uusimaahan kuuluvan Loviisan alueen yritystukimahdollisuudet ovat hyvin rajatut, maakuntarajan toisella puolella Kymenlaaksossa sijaitsevilla yrityksillä on saatavilla monipuolisemmin tukimahdollisuuksia. Kymenlaakson vaikutus näkyy myös kaupan alalla, jossa Kotkan ja Kouvolan kauppa-keskittymät vetävät ostajia Loviisasta ja Lapinjärveltä.

Työvoiman kysynnän ja osaamistarpeiden näkymät

Loviisan seutukunnan elinkeinorakenteen teollisuus- ja energiavetoisuus näkyvät myös alueen työpaikkojen määrissä. Vuonna 2015 alueen suurimmat työllistäjät olivat terveys- ja sosiaalipalvelut (15 % työllisistä), teollisuus (13 %) sekä tukku- ja vähittäiskauppa (10 %). Uudenmaan sisällä seutukunnan erityisyys näyttäytyy siinä, että sekä maa- ja metsätaloudessa että sähkö- ja kaasuhuollossa työskenteli seuraavaksi eniten työllisiä, 9 prosenttia kummassakin. Työ- ja elinkeinotoimistolle ilmoitettujen työpaikkojen määrä on kasvanut alkuvuonna 2018, erityisesti teollisuuden alalla. Yleisesti alueella etsitään työvoimaa eniten siivoojan, myyjän sekä lähihoitajan tehtäviin. Ammattibarometrin osalta seutukunnan tilanne sisältyy Porvoon seutukunnan osiossa käsiteltyyn Itä-Uudenmaan tilanteeseen.

Työttömyyden määrän ja rakenteen näkymät

Työttömien työnhakijoiden määrä on laskenut Loviisan seutukunnassa vuoden 2016 kesäkuusta lähtien. Työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston helmikuun tietojen mukaan työttömien työnhakijoiden määrä Loviisan seutukunnassa on laskenut vuoden takaisesta 114 henkilöllä, eli 12,1 %. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta on laskenut vuoden takaisesta 1,2 prosenttiyksikköä. Myös Loviisan alueella työttömyys-

jaksot ovat lyhentyneet ja yhä harvempi on työttömänä 3 kuukautta työttömäksi ilmoitautumisensa jälkeen. Pitkäaikaistyöttömyys on laskenut voimakkaasti, sillä pitkäaikaistyöttömiä oli helmikuun lopussa 26 % edellistä vuotta vähemmän. Myös nuorten työttömyys on laskenut työttömyyden kokonaislaskua enemmän, sillä alle 25-vuotiaita työttömiä oli helmikuun lopussa yli viidennes edellistä vuotta vähemmän.

Porvoon alueella käynnissä oleva yhteistyö kehitysyhtiö Posintran yritysten, kaupunkien, TE-toimiston ja oppilaitoksien kesken on käynnissä myös Loviisan alueella. Toisaalta, koska esimerkiksi matkailu ei ole Loviisan alueella samassa asemassa kuin Porvoossa, ei työllisyyden kasvu jatku todennäköisesti samalla vauhdilla kuin Porvoossa. Alueen syntyvät työpaikat perustuvat pitkälti teollisuuden ja sataman mahdolliselle kasvulle sekä palvelualoille ja erityisesti hoivasektorille. Matkailun lisääntyminen myös Loviisan seudulla toisi suuria mahdollisuuksia elinkeinotoimintaan ja sitä kautta myös työttömyyden vähentämiseen. Verrattuna Uudenmaan keskiarvoon ja muihin alueen seutukuntiin, on Loviisan seudulla olevista työttömistä suuremmalla osuudella vain perusasteen koulutus. Vastaavasti korkea-asteen koulutuksen saaneita työttömiä on vähemmän. Koulutustaso kuvastaa alueen elinkeinoelämää, mutta myös vaikeuttaa työttömien työllistymistä.